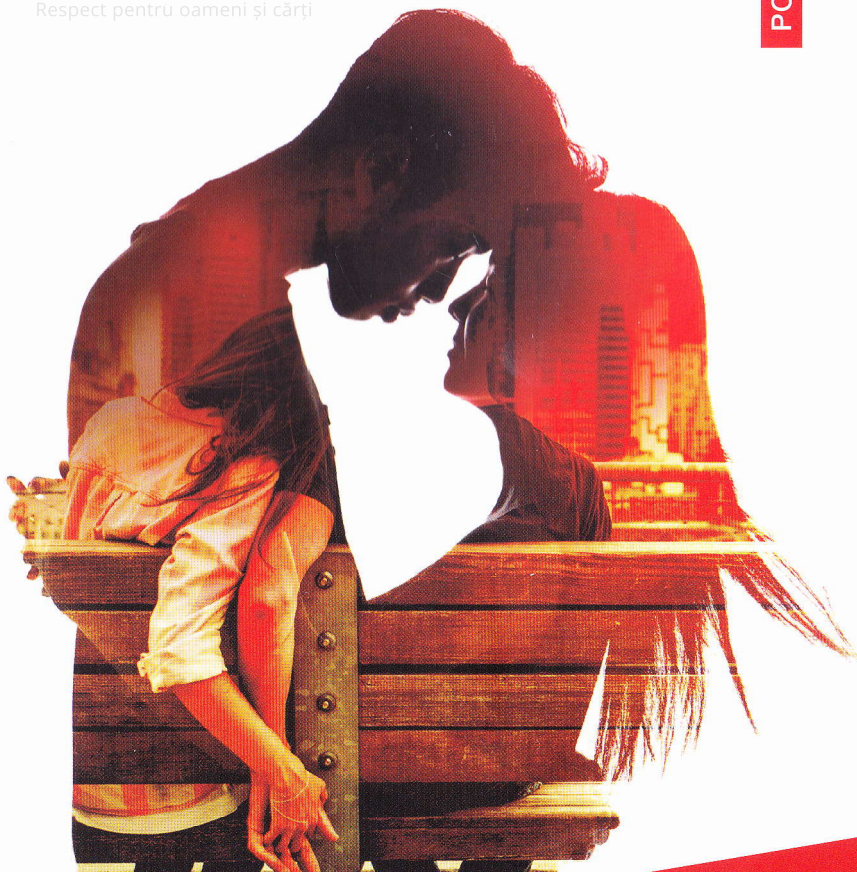

Libris

Un roman controversat
interzis de Ministerul Educației din Israel

Respect pentru oameni și cărți

POLIROM

Dorit Rabinyan
Viața
dincolo de graniță

BIBLIOTECA POLIROM

Dorit Rabinyan

Viața dincolo de graniță

Traducere din limba ebraică și note
de Any Shilon

POLIROM
2017

În această ACTUAL

Cuprins

Partea întâi: TOAMNA	9
Partea a doua: IARNA	97
Partea a treia: VARA	277

Capitolul 1

Bate cineva la ușă. Ciocăniturile politicoase nu au reușit să spargă liniștea care domnea în apartament și de-abia după ce și-au pierdut răbdarea și au devenit agresive, au ajuns să mă trezească dintr-odată din gândurile mele.

Contribuise la asta și combinația tensionantă, asurzitoare, dintre zgomotul făcut de aspirator și muzica bubuitoare a formației Nirvana, care umplea casa, revărsându-se de pe CD la volum maxim. Era pe la mijlocul lui noiembrie, într-o după-amiază de sâmbătă în dimineața căreia mă ocupasem cu tot felul de treburi casnice, iar acum curățam cu aspiratorul canapelele și podeaua de lemn din living, timp în care șuieratul găunos al aerului și reverberațiile muzicii îmi umpleau urechile.

Și tocmai această perdea monotonă, albă, de zgomote mă liniștea într-o câtva. Am rămas câteva minute pierdută într-un fel de uitare, trăgeam după mine țeava aspiratorului, care trăgea praful din covor și părul de pisică prins în firele țesăturii, nu mă gândeam la nimic și eram foarte calmă, concentrându-mă cu toată ființa mea numai la nuanțele aspre de albastru și roșu care se răsfirau în urzeala covorului.

Mi-am revenit la ultimul geamăt al aspiratorului. În clipa aceea s-au auzit și ultimele acorduri ale melodiei. Iar atunci, în cele vreo patru-cinci secunde dinainte de primele sunete ale următorului cântec, când încă mai eram șocată de liniște, de liniștea goală care îmi răsuna în urechi, s-a auzit brusc o bătaie puternică în ușa de la intrare.

Respect pentru... — Nuummm!... am strigat, bâlâindu-mă și pornind spre ușă. Numai o clipă! m-am repliat imediat, aruncând o privire neliniștită la ceasul de pe perete. *Just a moment!*

Era unu și jumătate după prânz, dar din cauza luminii cenușii de afară părea că deja începe să se însereze. Prin ceața care se îngroșa dincolo de ferestrele de la etajul al doisprezecelea, ce dădeau spre colțul de la 9th Street cu University Place, se ghiceau vag siluetele clădirilor de pe Fifth Avenue și cerul jos, strălucind ca oțelul aproape de coșurile fumegânde.

Zgomotul reîncepu, umplu apartamentul, apoi încetă după o clipă sau două, când am redus volumul muzicii.

— *One minute, please...*

Am aruncat o privire fugară în oglinda de la intrare – un coc ciufulit, tricou și trening pline de praf, teniși – și am deschis grăbită ușa.

În prag stăteau doi bărbați de vreo patruzeci de ani, în costum și cu cravate de culoare închisă. Cel din dreapta, care ducea sub braț o mapă neagră, era mai înalt cu un cap decât cel din stânga, care stătea în fața mea într-o poziție de cowboy gata să scoată pistolul sau de parcă ținea mânerul unei serviete invizibile. Nerăbdarea cu care cel din dreapta bătea cu degetele lui osoase și îngrijite în mapa neagră din piele și ușurarea apărută pe fața carnoasă a cowboy-ului m-au făcut să-mi dau seama de minutele lungi pe care le petrecuseră în fața ușii.

— Bună ziua, am spus aproape fără voce.

— Bună ziua, doamnă. Ne cerem scuze pentru deranj. Eu sunt agentul Roberts, iar acesta este partenerul meu, agentul Nelson. Suntem de la Biroul Federal de Investigații al Statelor Unite. Ne permiteți să intrăm pentru câteva minute. Am vrea să vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări?

Vorbise cel din stânga, pistolarul. Era masiv și îndesat, costumul îi părea cu două numere mai mic, iar vocea sa avea un accent alunecos, care lăbărța cuvintele și prelungea sfârșitul frazelor, de parcă își mesteca limba în gură. Eu păream bătută în cuie în locul unde stăteam, nu m-am simțit în stare să le

rețin numele și funcțiile, iar semnificația spuselor insului nu am înțeles-o decât atunci când, cu o nerăbdare vădită, partenerul lui mai înalt, cu o privire cenușie, uscată și lipsită de expresie, și-a vârât mâna într-un buzunar interior al hainei și a extras de acolo ceva ce până în clipa aceea nu văzusem decât în filme și în serialele de acțiune de la televizor: o insignă aurie, în relief – o legitimație oficială.

Probabil că am bâiguit ceva, un fel de scuză – uluită, jenată, clipind din ochi –, și această reacție șocată, de surdomută, i-a făcut să creadă că am probleme cu engleza. Cel înalt și-a înălțat privirea peste capul meu, cercetând apartamentul, iar eu i-am suspectat o clipă că mă cred doar o menajeră care face curățenie în apartament, suspiciune ce mi-a fost întărită când bărbatul mai scund, cu un aer de huligan, a continuat, ridicând puțin vocea:

— Numai câteva întrebări, vă rog. Nu vrem decât să vă punem câteva întrebări, a accentuat el excesiv cuvintele, așa cum faci când vorbești cu un copil mic, rostogolind vorbele una după alta. E în regulă dacă intrăm?

Jena, poate și umilința, mi-au găuit glasul. Mi-am auzit tremurul din voce.

— Mi-ați putea spune, vă rog...?

Am tușit din gât.

— Îmi pare rău, dar aș putea afla, vă rog, care este motivul?

Am zărit ușurare în ochii cowboy-ului.

— Veți înțelege foarte curând, a revenit el la tonul autoritar. Nu va dura mult, doamnă.

În bucătărie mi-am turnat un pahar de apă călăie și l-am băut dintr-o suflare. Nu aveam nici un motiv să intru în panică, viza mea era valabilă, și totuși faptul că ei stăteau acolo, în living, și așteptau să mă întorc ca să înceapă să mă interogheze era suficient pentru a mă tensiona. Am scos din dulap încă două pahare și m-am întrebant cui să-i telefonez, lui Andrew sau lui Joy. Amândoi erau cetățeni americani, newyorkezi

vechi, dar l-am ales pe Andrew: era prietenul meu din țară, de la doisprezece ani, așa că ar fi fost de preferat să vină el și să depună mărturie că mă cunoaște. Efortul de a decide ce să-i spun a fost suficient ca să-mi facă iar sete.

Până când m-am întors în living, ei luaseră deja de pe masă scaunele pe care le urcasem acolo pentru a curăța dedesubt și le așezaseră pe podea. Cel înalt își scosese paltonul și stătea cu spatele la bucătărie. Pe huligan l-am văzut stând în picioare, alături de aspiratorul mut, și cercetând camera cu privirea.

— Locuiți singură?

Prin mână mi-a trecut o furnicătură care a făcut să tremure paharele de pe tavă.

— Da. E apartamentul prietenilor mei, am spus, arătând cu capul spre fotografia lui Dudi și a lui Charlene din ziua nunții lor. Ei sunt acum în Orientul Îndepărtat. Într-o excursie mai lungă. Eu am grijă de casă și de pisicile lor.

Franny și Zooey nu se vedeau nicăieri.

Privirea insului întârzie pe farfurioarele cu mâncare și apă de sub raftul cu cărți.

— Și de unde cunoașteți cuplul ăsta? întoarse el iar privirea spre fotografie. Sunt proprietarii apartamentului sau l-au închiriat?

— Da, apartamentul le aparține, am spus, încă țintuită în loc. Pe Dudi îl știu de mult, din Israel, mi-e prieten din copilărie. Soția lui e americană.

El mormăi ceva și privi în jur.

— Sunteți din Israel?

— Da, domnule.

Se îndepărtă de fereastră. M-am uitat o clipă după el și am profitat de ocazie ca să mă apropiu de masă.

— De cât timp locuiți aici?

— De aproximativ două luni, am zis și am scăpat, ușurată, de tavă. Ei urmează să se întoarcă în primăvară.

Mi-am amintit cu părere de rău că mi se terminaseră țigările.

— Dar mai am un prieten, el e de aici – mi-am aruncat privirea după telefonul fără fir din cameră, gata să-l sun pe Andrew. Puteți să-l întrebați.

— Ce să-l întrebăm?

— Nu știu. Despre mine...

Insul îmi întoarse spatele și se îndreptă din nou spre fereastră.

— Deocamdată nu e necesar.

— Mulțumesc mult, mă surprinse cel înalt cu o voce profundă și clară, aproape radiofonică.

— Poftim?

— Mulțumesc pentru apă, zâmbi el pe deasupra sticlei.

Avea dinți perfecți, regulați și strălucitori, ca într-o reclamă pentru produse de albirea danturii.

Am dat din cap încordată spre el și am scos pașaportul din geantă, deschizându-l la pagina cu viza. Cât stătusem în bucătărie, deși știam că viza mea mai e valabilă cinci luni, verificasem din nou data.

El a întors pașaportul în mână, a aruncat o privire copertei albastre și a revenit la pagina cu viza.

— Deci sunteți cetățeană a statului Israel, *miss Ben-yami...*

— Benyamini, m-am grăbit să-l ajut să pronunțe corect, ca și cum asta ar fi avut vreo importanță. Liat Benyamini.

Am zărit în ochii lui cenușii și atenți lucirea transparentă a lentilelor de contact plutind peste expresia tensionată a feței mele și apoi zâmbetul care i s-a întins pe obraz la vederea fotografiei din pașaport. A pus mâna pe spătarul scaunului de lângă el.

— Luați loc, vă rog.

— Da, i-am răspuns ascultătoare, trăgând scaunul de spătar înspre mine.

Piciorul scaunului a scârțâit pe podea.

— Sunt israeliană.

Într-adevăr, interogatoriul a durat mai puțin de un sfert de oră. Majoritatea întrebărilor mi le-a pus huliganul. Colegul său

mai înalt a scos din mapa neagră un vraf de formulare. Simbolul verde-pal al FBI-ului acoperea aproape tot ce era tipărit pe pagină. A scris data cu un stilou albastru în colțul de sus, din stânga. Mi-a copiat numele din pașaport cu litere mari de tipar. Apoi a notat data nașterii: șase cifre scrise atent. Scrisul lui de mână era citeț și impresionant, ca și vocea cu care m-a rugat să-i repet adresa, numărul de telefon de aici și numele proprietarilor apartamentului. A mai notat ceva în câteva rubrici care nu-mi erau clare, a marcat cu un „x” și încă un „x” pătratele de la sfârșitul rândurilor, după care, trecând la un alt formular, m-a privit încă o dată, scrutându-mă atent. A scris „NEGRU” și încă o dată „NEGRU” – evident, culoarea părului și a ochilor –, iar nuanța pielii mele a categorisit-o drept măsliniu-închis.

Apoi i s-a alăturat și huliganul. A luat pașaportul în mână fără să-l întoarcă și l-a deschis de la stânga la dreapta.¹ După un scurt moment de ezitare, l-a răsucit și l-a deschis în partea corectă.

— Văd că v-ați născut în Israel, a spus el. În anul 1973.

— Da.

M-am îndreptat de spate, sprijinindu-mă de spătarul scaunului.

— Asta înseamnă că acum aveți douăzeci și...

— Nouă.

— Căsătorită?

Unghiile începuseră deja să mi se înfigă în palme.

— Nu.

— Copii?

Mi-am îndesat brațele grele, cu pumnii strânși, sub carnea coapselor.

— Nu.

— Unde locuiți?

— În Israel?

1. În limba ebraică se scrie și se citește de la dreapta la stânga și tot astfel se deschid documentele și cărțile.

Respect pentru oameni și cărți

— Da, doamnă, în Israel.

— A! În Tel Aviv.

— Și cu ce vă ocupați?

Mi-am retras mâinile și am luat o înghițitură de apă.

— Sunt masterandă la Universitatea din Tel Aviv.

— În ce specialitate?

Mi-am amintit că mai înainte mă crezuseră menajeră.

— Am o diplomă de licență în literatură engleză și lingvistică. Traduc lucrări științifice.

— Aaa, lingvistică! Și traduceți, mi-a repetat el cu uimire cuvintele. Așa se explică engleza dumneavoastră excepțională.

— Am venit aici cu o bursă Fulbright, am continuat cu o voce plată, operativă. Cei de-acolo mi-au aranjat să primesc viza.

El se uită iar în pașaport.

— Pentru o jumătate de an. Da, într-adevăr, văd că viza dumitale e valabilă până în mai 2003.

— Da, am spus, stăpânindu-mi tremurul nervos al picio-
rului sub masă. Până în 20 mai.

Muream să fumez o țigară.

— Interesant, foarte interesant, a spus el după ce a golit pe jumătate paharul cu apă. Traduceți din engleză în ebraică?

Am dat din cap că da. Deja îmi părea rău că pomenisem de asta. Aș fi putut spune doar că sunt studentă din Israel, dar probabil că simțisem nevoia să-i flutur pe dinainte ceva cu care să-mi recapăt respectul în ochii lui.

— Asta e, am spus cu jumătate de gură.

Expresia chipului nu i se schimbă. Degetele sale cu unghii rozalii băteau ușor și ritmic în geam.

— Presupun că ebraica este limba dumitale maternă.

— Da. Adică nu, am continuat eu calmă. Părinții mei sunt emigranți din Iran, dar eu și sora mea am învățat de mici ebraica.

Loviturile în geam au încetat, transformându-se într-un soi de zuruut.

Respect pentru — Emigranți din Iran?

— Părinții mei sunt evrei din Teheran. Au emigrat în Israel la mijlocul anilor '60.

S-a asigurat că partenerul lui nota totul și mi s-a adresat din nou:

— Deci amândoi... ambii tăi părinți sunt evrei, corect?

Stăteam și mă gândeam. Dar am repetat pentru cel înalt, care mă privea, cu o voce plină și clară:

— Corect.

— Asta e chiar foarte interesant, spuse huliganul, încrun-tându-și fruntea. Și rudele dumitale... a mai rămas cineva în Iran?

— Nu, am spus, iar direcția nouă în care aluneca discuția mă făcea să mă simt mai sigură pe mine. Au emigrat cu toții în Israel. De atunci sunt toți cetățeni israelieni.

— Dar dumneata ai fost vreodată în ultimii ani în Iran?

— Niciodată.

— Nu ai fost niciodată acolo, să zicem într-o expediție de descoperire a rădăcinilor? a încercat el din nou.

— Iranul nu e o destinație recomandată în mod special atunci când dispui de așa ceva, am spus eu, arătând cu capul spre pașaportul aflat în mâna lui. Poate că mi-ar da voie să intru în țară, dar nu e deloc sigur că mi-ar mai permite să ies.

Răspunsul meu i-a plăcut. A aruncat o fărâmbă de zâmbet spre pașaport și s-a întors la locul unde îi rămăsese degetul.

— Deci spui că nu ai fost niciodată în Iran, repetă el, verificând paginile cu vizele.

— Corect.

— Dar văd că în ultimii ani ai fost de mai multe ori în Egipt.

— Da. De fapt în Sinai. Cândva mergeam des acolo. Dar în ultimul timp a devenit cam periculos – pentru israelieni, vreau să spun...

A ajuns la capătul pașaportului, iar când am văzut ce a scos din învelitoare, am strâns ochii. Anticipam deja ce urmează.

Respect pentru oamenii și cărți

— Ce e asta, vă rog?

Era aprobarea mea de ieșire din țară: o lăsasem acolo, deși nu mai aveam demult nevoie de ea.

— E de la armată. E o adeverință care arată că am dreptul să plec din țară oriunde vreau.

Înainte ca el să arunce asupra mea o nouă ploaie de întrebări, i-am luat-o înainte și am spus:

— În Israel serviciul militar e obligatoriu. Femeile fac armata doi ani, iar bărbații, trei.

Nu m-am mulțumit cu atât, ci am spus, de parcă tot Israelul se sprijinea pe cuvintele mele:

— Eu am servit într-o unitate care se ocupă de condițiile de trai ale soldaților. Am fost încorporată în 1990 și am fost lăsată la vatră în 1992.

Toată vorbăria asta neașteptată și mai ales efortul pe care îl făcusem în ultimele minute pentru a-mi păstra calmul vocii și o oarecare degajare stranie – ca și cum, odată cu trecerea timpului, situația începuse chiar să mă amuze – m-au epuizat cu totul.

— Și spune-mi, te rog – vocea individului devenise acum destinsă și liniștită, aproape prietenoasă –, cum scrii lucrarea pe care o traduci? Cu pixul pe hârtie sau direct pe computer?

La întrebarea asta chiar nu mă așteptasem.

— Pe computer.

— Pe laptop?

Nu-mi venea să cred că încă mai continuă.

— Da, eu...

El își încrucișă degetele și își puse mâinile pe masă, dinaintea lui.

— Aici, în casă?

— Aici sau la biblioteca universității.

— Și la cantină? Lucrezi pe computer și la cantină?

— Și. Câteodată.

— Ai vreun loc preferat?

— Un loc preferat?

Respect pentru Am ezitat. Nu înțelegeam încotro bate, unde vrea să ajungă.

— Îmi pare rău, dar nu înțeleg.

— Doamnă, ai vizitat în ultimul timp o cafenea care se află nu departe de aici, pe 9th Street, la colțul cu Sixth Avenue?

Partenerul său îi întinse stiloul, iar el semnă în partea de jos a formularului.

— Cafeneaua Aquarium?

— Aquarium, da. E posibil să fi fost acolo săptămâna trecută? Marți seara?

— Marți? Da, e posibil...

Închise ochii.

— Mulțumesc, doamnă.